

рыбохозяйственных предприятиях и судах, осуществляющих промысел и научные ловы.

T.P. Hetman

*Institute of Biology of the Southern Seas National Academy of Sciences of Ukraine
2, Nahimov ave., Sevastopol, Ukraine, 99011; e-mail: divescience@gmail.com*

METHODS FOR PHOTO AND VIDEO RECORDING IN ICHTHYOLOGICAL RESEARCH.

Monitoring the state of the fish community is one of the main tasks of modern ichthyology and, specialists are increasingly using methods of photo and video registration. Along with the classical methods of obtaining ichthyological material, the use of photo and video equipment allows obtaining new and original data for research. Discusses the history of development, experience and apply the uses of photography and video recording in ichthyological research. The use of these methods requires the development of specific techniques adapted to the use of experts on inland waters, the open areas of the seas and oceans, as well as the fisheries enterprises and vessels engaged in fishing and scientific catches.

ПЕРШИЙ КРОК ДО ОЦІНКИ СТАНУ ПОПУЛЯЦІЙ ОСЕТРОВИХ ВИДІВ РИБ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПОШИРЕННЯ

Гоч І.В.¹, Худий О.І.², Демченко В.О.³, Бушуєв С.Г.⁴

¹*Дунайсько-Карпатська програма Всесвітнього фонду природи в Україні,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, вул.Р.Окінної,
4, оф.177, Київ, 02002, Україна, ihoch@wfdcsr.org*

²*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
вул.Коцюбинського, 2, Чернівці, 58012, Україна, ikhudyi@chnu.edu.ua*

³*Інститут морської біології НАН України, вул. Пушкінська, 37, Одеса,
65011, Україна, demvik.fish@gmail.com*

⁴*ДП Одеський центр Південного науково-дослідного інституту морського
рибного господарства та океанографії, вул. Мечникова, 132, Одеса, 65007,
Україна, jugniro@meta.ua*

Незважаючи на те, що з часу виходу останнього видання Червоної книги України (ЧКУ), пройшло дев'ять років, стан досліджень ареалів поширення, не говорячи про якісні та кількісні характеристики популяцій червонокнижних видів загалом та осетрових зокрема, вкрай незадовільний.

Це обумовлюється як суб'єктивними, так і об'єктивними причинами: відсутністю системного підходу до таких наукових досліджень на рівні держави, складною процедурою отримання дозвільних документів на використання об'єктів тваринного світу занесених до ЧКУ, відсутністю фінансування експедиційних виїздів, відсутністю стандартизованих знарядь лову зокрема та методичних підходів до досліджень рідкісних видів риб загалом. Загрози ж, перед якими опинилися популяції осетрових, не втратили свою актуальність: перевиллов, як наслідок браконьєрства та незадовільного адміністрування процесу рибальства на рівні держави, сегментація русел річок Північного Причорномор'я греблями електростанцій (Залізні ворота та Габчиково для Дунаю, Дубосарська та Дністровська ГЕС на Дністрі, Каховська та розташовані вище за течією ГЕС на Дніпрі). Неможна нехтувати й іншими чинниками такими як забруднення, надмірна розрідженість популяцій, негативні наслідки зміни клімату.

Саме тому виникла нагальна потреба в систематизації окремих даних науковців, що працюють у напрямку вивчення осетрових та актуалізації картини поширення осетрових напередодні створення нового видання Червоної книги України. Дослідження здійснювалися в рамках Freshwater напрямку DCP WWF, чим і обумовлюється район досліджень: Дністер, українська частина дельти Дунаю та Північно-Західна частина Чорного моря. У рамках цієї роботи проводилася систематизація інформації про знахідки осетрових по усій території досліджень. У період з 2009 до 2018 роки окремими науковцями осетри були виявлені в 122 локалітетах. Також було проведено збір даних про випадки незаконного вилову осетрових браконьєрським способом у зоні відповідальності 5 подністровських та придунайських регіональних управлінь Державного агентства рибного господарства та Державної прикордонної служби України – усього проаналізовано 21 протокол про адміністративне правопорушення щодо незаконного добування осетрових.

Найбільша кількість випадків зустрічей осетрових в уловах характерна для українських частин середнього Дністра та дельти Дунаю. Факти вилову у Чорному морі були малочисельними, що очевидно пов'язано з неможливістю здійснення наукових досліджень у окупованій частині територіальних вод. Серед видів осетрових найбільш частими були знахідки стерляді прісноводної *Acipenser ruthenus*, приурочені в основному до середнього Дністра та дельти Дунаю – 177, у тому числі 106 випадків зустрічі нестатевозрілих особин. Несподівано великою кількістю знахідок відзначилася білуга звичайна *Huso huso* – 65 випадків, з них лише дві статевозрілі особини, що були виловлені браконьєрським способом поблизу м. Вилкове (Старостамбульське русло) та виявлені працівниками

відділу «Вилкове» Ізмаїльського прикордонного загону Державної прикордонної служби України: 21.12.2016 р. масою 120 кг та довжиною тіла 1,8 м та 210 кг довжиною тіла 2,5 м. Рідше, ніж очікувалося з огляду на функціонування спеціалізованого підприємства з відтворення осетрових видів риб – Дніпровського осетрового виробничо-експериментального заводу, що здійснює програму з відтворення, в тому числі і російського осетра, – зустрічався осетер російський *Acipenser gueldenstaedtii* – 166 знахідок, з них лише 16 особин були статевозрілими. Севрюга звичайна *Acipenser stellatus* зустрічалася у 148 випадках (у тому числі було відмічено 3 статевозрілі особини). Знахідки *Acipenser sturio* та *Acipenser nudiiventris* упродовж останніх років не спостерігалися, що вкотре підтверджує вкрай незадовільний стан їх популяцій.

Робота з картування знахідок осетрових поряд з основними результатами висвітлила також ряд проблем вітчизняної іхтіології, зокрема відсутність стандартизованих іхтіологічних методик. Існування лише однієї офіційно затвердженої методики оцінки популяцій (С.П. Озінковська, В.М. Єрко, Г. Д. Коханова, 1998), район дії якої обмежується великими водосховищами, і є практично непридатною для інших типів водойм, значно ускладнює, а іноді унеможливує проведення коректних іхтіологічних досліджень. Саме тому різні автори використовують різні знаряддя лову та підходи для вивчення стану популяцій осетрових, що призводить до викривлення результатів досліджень. Застосування стандартизованих методик, затверджених Європейською комісією 2014/101/EU від 30 жовтня 2014 року, на нашу думку значно полегшить збір таких даних та сприятиме оцінці реального стану популяцій як осетрових, так і інших видів риб.

Також треба зазначити про відсутність в останні роки наукових даних щодо знахідок осетрових з р. Тиса, молдавсько-української частини Дністра, що вимагає запровадження відповідних досліджень у зазначених регіонах. Як вже було зазначено вище, брак інформації з Азово-Чорноморського регіону пов'язаний з сучасною геополітичною обстановкою. Невисока чисельність знахідок осетра російського, попри роботу державної установи з відтворення виду, вимагає детального аналізу причин та пошуку дієвих шляхів виходу із ситуації, що склалася. Доцільним також є підняття охоронного статусу даного виду у Червоній книзі України з категорії «вразливий» до «зникаючий».

I. Hoch¹, O. Khudiyi², V. Demchenko³, S. Bushuiev⁴

¹WWF Danube-Carpathians Programme in Ukraine, Bogomolets National Medical University

²Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE FIRST STEP TO THE STURGEON POPULATION ASSESSMENT IN UKRAINE: THE ANALYSES OF DISTRIBUTION

Analysis was conducted in the framework of Freshwater Programme of DCP WWF in Ukraine. During 2009–2018 sturgeons findings were registered in 122 different localities in Ukraine. *Acipenser ruthenus* was found most frequently – in 177 cases mainly in middle Dniester and Danube delta. *Huso huso* was caught in 65 cases, including 2 cases of poaching when adult individuals were taken from poachers near Vilkovo, Odesa oblast. Despite the ongoing State Programme of *Acipenser gueldenstaedtii* reproduction in Ukraine this specie is met not so often – only 116 cases of catches were registered from 2009. *Acipenser stellatus* is met more rarely – 148 times only. *Acipenser sturio* and *Acipenser nudiventris* were not registered during the whole research period in water bodies of Ukraine.

The main problems in sturgeon populations assessment in Ukraine are (1) difficulties in obtaining official research permission, which puts the legality of this kind of scientific investigations under the question; (2) absence of available national and international funding. Additionally, there is a clear need to introduce standard research methods implemented by EU commission 2014/101/EU on 30 October 2014.

НОВІ ЗАГРОЗИ МЕШКАННЮ УКРАЇНСЬКОЇ МІНОГИ *EUDONTOMYZON MARIAE* (BERG, 1931) У МАЛИХ РІЧКАХ

Гончаров Г.Л.

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків,
вул. Свободи, 4, honcharov@karazin.ua*

Українська мінога – широко розповсюджений європейський вид, щодо якого у міжнародних природоохоронних списках, не надаючи статусу «під загрозою зникнення», зазначають тенденцію до зменшення загальної чисельності популяції у цілому у ареалі. На невідомій нам підставі вид вважається чисельним в Україні (IUCN..., 2018). Хоча в нашій державі вже на протязі декількох десятиліть вид має національний природоохоронний статус, а причинами зміни чисельності вважається порушення типових біотопів у результаті зміни гідрологічного, хімічного та біологічного

ББК 28.69
УДК:597.2/5

Науково-організаційний комітет конференції

Стибель В.В. – д.вет.н., професор, ректор Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З. Гжицького, Львів, Україна; *Грициняк І.І.* – академік НААН України, д.с.-г.н., професор, директор Інституту рибного господарства НААН, Київ, Україна; *Хамар І.С.* – к.б.н., декан біологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна; *Божик В.Й.* – к.б.н., професор, завідувач кафедри водних біоресурсів та аквакультури Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького, Львів, Україна; *Ковальчук О.М.* – директор Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства НААН України, Львів, Україна; *Забитівський Ю.М.* – к.б.н., заступник директора Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства НААН України, Львів, Україна; *Габуда О.А.* – директор ТзОВ «Карпатський водограй», м. Пустомити, Львівська обл., Україна; *Бузевич І.Ю.* – д.б.н.; *Матвієнко Н.М.* – д.б.н.; *Бех В.В.* – д.с.-г.н.; *Третяк О.М.* – д.с.-г.н.; *Александров Б.Г.* – д.б.н., професор; *Демченко В.О.* – д.б.н.; *Шек П.В.* – д.с.-г.н.; *Новіцький Р.О.* – к.б.н., професор; *Шевченко П.Г.* – к.б.н., професор; *Заморов В.В.* – к.б.н.; *Демченко Н.А.* – к.б.н.; *Худий О.І.* – к.б.н.

Редакційна колегія:

Забитівський Ю.М., Демченко В.О., Демченко Н.А., Новіцький Р.О., Божик В.Й.

Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології: Матеріали XI іхтіологічної науково-практичної конференції (Львів, 18 – 20 вересня 2018 року). за заг. ред. Забитівського Ю.М. – Львів, 2018. – 250 с.

У збірнику опубліковано матеріали доповідей учасників XI іхтіологічної конференції «Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології», яка відбулася у Львові 18 – 20 вересня 2018 року. У матеріалах подано інформацію щодо сучасного стану іхтіологічних досліджень, які розкривають питання систематики, екології, етології та охорони рідкісних видів риб. Розглянуто перспективні напрямки розвитку рибиництва галузі, зокрема, аквакультури. В роботах також представлені актуальні проблеми іхтіології та рибиництва, запропоновано сучасні способи їх вирішення. Особливу увагу надано проблемам іхтіопатології та паразитарним захворюванням риб як в природних так і штучних екосистемах, а також представлено результати робіт, які описують фізіолого-біохімічну відповідь організму риб на дію різних поліютантів. Збірник матеріалів буде корисним для фахівців у галузі іхтіології, аквакультури, фізіології та біохімії риб, біотехнології гідробіонтів, промислової іхтіології, а також для студентів, магістрів та аспірантів які набувають фах у вищезгаданих спеціальностях.

Всі матеріали друкуються в авторській редакції.

ББК 28.69
УДК: 597.2/9
© Колектив авторів, 2018